

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ Й УПРАВЛІННЯ ЛЮДСЬКИМ КАПІТАЛОМ В УМОВАХ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ

А. Ю. ШАХНО, д-р екон. наук, доц.,
зав. кафедри економіки, організації та управління підприємствами
Криворізький національний університет, м. Кривий Ріг, Україна

В епоху змін і перетворень, коли набирає обертів діджиталізація економіки, світовий досвід беззаперечно свідчить, що якість людського капіталу, яка забезпечується високим рівнем знань, кваліфікації, здатністю до високопродуктивної інноваційної праці, саморозвитку, виступає головним фактором економічного зростання й підвищення конкурентоспроможності національної економіки. Усвідомлення того, що людина стоїть в центрі всіх економічних процесів, є двигуном розвитку прогресу та невичерпним ресурсом, спонукає держави світу вести боротьбу за інтелект людини, її потенційні можливості.

Аналіз теоретико-методологічних підходів науковців щодо трактування економічної категорії «людський капітал» показав, що не існує єдиної думки вчених щодо її сутності. Узагальнюючи різні підходи до дослідження категорії «людський капітал», нами запропоновано авторське визначення даного поняття, а саме: людський капітал – це соціально-економічна категорія, яка характеризує людину як складну систему відносин постіндустріального суспільства, яка в центрі всіх видів економічної діяльності, здатна до самоорганізації, оновлення, самовдосконалення та нестандартного мислення й виступає інтелектуальним, творчим фактором і ключовим ресурсом побудови соціально-інноваційної моделі розвитку економіки.

Підвищення якості людського капіталу в сучасному світі можливо лише за умови формування механізму інвестування в людину. Це дозволяє в майбутньому отримати найбільший за розміром та довготривалий за часом соціально-економічний ефект. Інвестування може здійснюватися на різних рівнях, а саме: 1) нанорівень (індивідуальний); 2) мікрорівень (рівень підприємства); 3) мезорівень (рівень регіонів і галузей); 4) макрорівень (загальнодержавний); 5) глобалізаційний (людський капітал транснаціональних корпорацій) [1].

Цифрові технології суттєво впливають на розвиток людського капіталу в діджиталізованому суспільстві. Процес діджиталізації характеризує цифрові трансформації, запроваджені ІТ-індустрією, які впливають на формування та розвиток особистості. Головними напрямками діджиталізації економіки є: впровадження новітніх цифрових технологій; комп'ютеризація та розвиток робототехніки; діджиталізація бізнес-процесів, розвиток мобільного бізнесу; створення «цифрових підприємств» завдяки хмарним технологіям тощо [2].

Розвиток цифрової економіки підвищує вимоги до компетентностей фахівця, до зростання його продуктивних здібностей. Формування та розвиток інноваційного людського капіталу, в результаті діяльності якого створюється

високотехнологічна продукція, є головною умовою при формуванні ВВП країни.

Основними проблемами розвитку людського капіталу в діджиталізованому суспільстві та в умовах підвищення конкурентної боротьби країн глобалізованого світу є:

- нерівномірність розподілу результатів світової глобалізації між державами, посилення диференціації умов життя та праці, що суттєво впливає на розвиток людського капіталу;

- недосконалість законодавчої бази в аспекті розвитку людського капіталу;

- вплив розвитку науково-технічного прогресу та впровадження робототехніки на скорочення робочих місць;

- зміна соціально-трудових відносин, форм зайнятості, які здебільшого ґрунтуються не на зайнятості працівників на повний робочий час, а на короткотривалих відносинах з фрілансерами, які не захищені системою соціального захисту;

- недосконалий механізм інвестування в розвиток людини та низький рівень життя гальмує ефективний розвиток людського капіталу;

- посилення соціальної нерівності, загроза кібербезпеки та хакерства;

- прискорення міграційних процесів та втрата інтелектуального капіталу країни тощо.

З нашої точки зору, в сучасних умовах глобалізації та діджиталізації для розбудови інноваційної моделі розвитку країни й забезпечення зростання конкурентних переваг національної економіки державі необхідно задіяти всі інструменти та важелі для створення ефективного дієвого механізму розвитку та управління інноваційним людським капіталом [3]. Тому головними напрямками та перспективами в умовах діджиталізації економіки є:

- інтелектуалізація людського капіталу, впровадження нової моделі «освіта протягом життя» та нерозривний зв'язок з виробничою діяльністю;

- розвиток творчої активності та професіоналізму працівника;

- формування нової моделі трудового життя людини, зростання мобільності;

- діджиталізація професій, впровадження соціальних технологій, нових форм інноваційної зайнятості та нових моделей робочого часу;

- підвищення корпоративної соціальної відповідальності та рівня компетентності працівника;

- підвищення ролі мотивації до інноваційної праці, здатності до креативності та творчого використання отриманих знань й кваліфікаційних навичок особистості;

- діджиталізація ринку праці, що характеризується зростанням кількості електронних бірж праці, online-платформ;

- застосування нових моделей інноваційного управління, заснованих на діалогово-адаптивних технологіях тощо.

Таким чином, одним із головних факторів розбудови інноваційно-інвестиційної моделі економіки України є інтелектуалізація людського капіталу

та дієвий механізм управління ним. В умовах поширення процесів діджиталізації суспільства ефективне використання творчих здібностей особистості сприятиме зростанню конкурентоспроможності національної економіки.

Література:

1. Kuzmin O., Bublyk M., Shakhno A., Korolenko O. and Lashkun H. Innovative development of human capital in the conditions of globalization. *The International Conference on Sustainable Futures: Environmental, Technological, Social and Economic Matters (ICSF 2020)*. E3S Web Conf., Vol. 166 (2020), №13011. DOI: <https://doi.org/10.1051/e3sconf/202016613011>
2. Король С.Я., Польовик В.Є. Діджиталізація економіки як фактор професійного розвитку. *Modern Economics*. 2019. №18. С. 67-73. URL: <https://modecon.mnau.edu.ua/issue/18-2019/korol.pdf> (дата звернення: 27.01.2021).
3. Сахненко О.І., Сахно І.В. Інвестування у розвиток людини як пріоритетний напрям формування та управління людським капіталом. *Інвестиції: практика та досвід*. 2019. № 11. С.50-55.